

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

5. De contractibus ob errorem aut dolum initis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

ligationem iustitiæ, quæ precio æstimabilis est. Sed precium pro baptismo accipere (quod opus religionis ex charitate præstare debes) est Simonia, si agatur quasi ex obligatione pro re temporali data vel promissa, secus si liberaliter aliquid donetur absque promissione.

Promissio facti alieni, nullam obligationem 12
parit.

CAP. V.

*De Contractibus ob Errorem, aut dolum
initis.*

Error circa rei substantiam (V.C. si emas vitrum pro gemma: si beneficium conferas Petro, quem putas esse Ioannem) omnem contractum naturali iure irritum reddit. Quia *Errantiv nullus est consensus.* l. 9. C. de Iuris & facti ignorantia. Sine consensu autem non consistit contractus, quippe à libera voluntate pendens.

Error circa obiecti qualitatem, licet dolo alterius contrahentis proveniat, si tamen concomitans tantum sit, non reddit contractum infirmum aut infirmandum.

Ratio, quia error iste non aufert consensum substantialem, ideo naturali iure contractum validum relinquit; & cum non existat causa contractus (qui dicitur error antecedens) ideo non est ratio, cur remoto errore, contractus infirmari debeat.

V. C. Si emi vinum Austriacum, persuasus esse

esse Rhenanum, quod tamen emisses, etsi non ignorasses. Interim verò decepto aduersus decipientem actio competit, vt soluat quanti interest, dolum adhibitum non fuisse.

Error circa obiecti qualitatem, non proueniens ex dolo contrahentis, etsi sit causa operis, non intulmat contractum. Ratio, quia cum error non sit circa obiecti substantiam, permanet consensus substantialis, quo contractus perficitur. Vnde qui ex tali contractu rem aliquam à te consecutus est, non tenetur ad restitutionem, cum nullam tibi iniuriam intulerit. Si tamen à tertia persona deceptus fuisti, competit tibi aduersus eam actio de dolo.

Quod si intentio conditionalis sit, non aliter promittendi aut contrahendi, nisi existente tali circumstantia, tunc infirmatur contractus, V. C. dono tibi quia consanguineus meus es, quod si autem consanguinea non sit, & donasti, potes reuocare donationem, non autem, si aliter non voluisti dare elemosynam, nisi pauperi sancto; tu autem experiaris esse falsam. Nam in priori casu finis principaliter mouetur est obiecto intrinsecus & substantialis. In altero autem casu est finis tantum secundarius, obiecto accidentalis.

- 4 Defectus causæ principalis tribuit donatori repetendi, puta si alicui donatum sit in dotem propter nuptias, quæ postea non sequantur. Sumitur ex l. i. ff. de conditione, causa data, causa non secuta. Non item defectus causæ impulsivæ tantum V. C. si alicui absolute dones, vt tecum fornicetur, matrimonium inerat, &c. statim valet donatio, nec recitari potest, etsi voluntati tuæ non satisfiat. Tamen enim hæc fuerit causa impulsiva ad donandum, non tamen

tamen sub tali causa, tanquam virtuali conditione, donasti, sed simpliciter & absolutè.

NB. In dubio, qualis fuerit intentio donantis, contra accipientem præsumendum est, si rei possessionem mala fide nactus sit, ideoque ad restitutionem obligatur.

Contractus alii facilius dissoluntur, V. C. gratuiti, donandi, mutuò dandi, votum simplex. Nam promissio gratuita desinit obligare, si, re adhuc integra, notabilis mutatio accidat. Cum enim talis promissio ex sola libera voluntate promittentis dependeat, ideoè benignè interpretanda est, noluisse in omnem euentum obligare, sed rebus in eodem statu permanētibus. Difficile autem dissoluntur contractus reciproci (emptio, venditio.) Ratio, quia hi contractus vim suam & mensuram obligandi non ex vnius tantum voluntate accipiant, sicut gratuiti: sed etiam ex alterius partis consensu. Nemo autem vendentium facile consentiet, v. c. ut si aliqua mutatio superueniat, venditio irrita sit. Excipe sponsalia, quæ magna animilibertate contrahi debent, ne infelices exitus consequantur. Denique omnium firmissimus est contractus matrimonii apud nos; ut ob nullum errorem, vel dolum qualitatis, quamuis causam dederit contrahendi, rescindi possit. Quia ita exigit tum institutio huius sacramenti, tum bonum proles ac Reipub. propagandæ, ut pro valore matrimonii præsumendum sit, nisi contrarium ostendatur.

Si error vel dolum dans causam contractus, promittat ab altera parte contrahente, non sine iniuria; tamen quidem contractus propter consensum abloquum, tamen rescindi potest. Prob. prius. Quia licet dolum & error circa qualitatem dans causam contractui,

tractui, facit inuoluntariū secundū quid, non tamen aufert voluntatē simpliciter, quādo relinquit cōsensum substantialē, qui proinde sufficiens est ad producendā obligationē cōtractus v. c. matrimonii. Intellege id, si cōsensus in rei substantiam sit absolutus; nam si actu aut virtute cōditionalis sit, & dependēs ab extrinseca causā, ea nō existēte, corrumpit omnis cōtractus. Porro: Contractus, qui sunt stricti iuris (v. c. qui per modū stipulationis cōcipiuntur) iure civili validi sunt, actionemque pariunt. Ergo signū est, naturalem obligationē in cōtractus substantia permanere; quia namquā civilis actio conceditur, vbi nulla naturalis fundamentalis obligatio subest. Posterius probatur, quod dolo alterū inducens, iniustū ei damnū infert; quādo obrē ad restitutionem obligatur, si deceptus velint eadem ratio est de metu iniustē incusso.

NB. Sponsus tenetur indicare sponsae graues defectus suos, v. c. leprae, morbi gallici; quia alioquin grauis iniuria inferetur sponsae; sicut si quis metum, dissimilato occulto pernicioso vicio vendat, v. c. ligna cariosa, quae aedificio, ad quod emuntur, certam ruinam allatura sint.

C A P. VI.

De Contractibus ob metum iniustis.

1. **P**romissiones & Contractus ex metu iniusti, profecti ab intrinseco, omni iure valent. v. c. si quis in matrim. ducere, aut religionē profiteri sponte cogas, vt mortis tibi decretum supplicium effugas, ut si castitatem Deo voueas, vt naufragio libereris, vt metu excommunicationis contrahens matrimonium. Ratio, nam qui ob metum contrahit, is habet absolutum & simpliciter dictum consensum; Ergo obligatur, & metus iste omni iniuria caret.
2. **P**romissiones & cōtractus directē extorti per metum